

והפ'עס ע'ל: חוק התגמולים

מיצוי זכויות יעבץ ביטון עו"ד

תגמולים לפי חוק זה ותגמולים או פיצויים לפי חוקים אחרים

החוק מסדיר הזכות לבחור בין תגמול לפי חוק התגמולים לבין חוק אחר לפיו משתלם תגמול מאוצר המדינה למי שזכאי לכך עקב מאורע אחד. החוק קובע כי מי שנפגע כאמור זכאי לבחור באחד המקורות לפיצוי בגין מגיעתו. דרך הבחירה וכללי הבחירה הם: בתשלום, או שיקבל פיצויים המחויבים מחוק הנכים (סעיף 36) ומחוק משפחות חיילים (סעיף 21) והם שמכתיבים את אופן הבחירה.

כאשר מדובר בזכויות **שלא עקב מאורע אחד**, לתגמול לפי חוק זה ולפי חוק אחר שלפיו משתלם תגמול מאוצר המדינה, זכאי הנפגע לקבל את שתי הגמלאות גם יחד.

סעיף 36 לחוק הנכים עוסק בתשלומים לפי חוק הנכים ולפי חוק אחר. אם נמצא את ההוראות הרבות בסעיף 36 ונתאים אותם בשינויים המחויבים לעניינם של נפגעי פעולות איבה נראה כי נכח נפגע פעולות איבה אשר זכאי, בשל נכות שלקה בה, לתשלומים, לפי חוק התגמולים והוא זכאי בשל המחלה, החבלה או החמרת המחלה, שכתוצאה מהן לקה באותה נכות, גם לפיצויים לפי חוק אחר, יחולו עליו הוראות הסעיף.

ראשית, התובע, בין אם הוכר כנפגע פעולות איבה ובין אם טרם הוכר כנפגע פעולות איבה, רשאי לנקוט צעדים משפטיים כדי לזכות בתשלומים לפי חוק זה וכן בפיצויים לפי החוק האחר. כמו כן רשאי הנכה לפעול בשני משפטים (או יותר) במקביל. אבל, בכל מקרה **לא יזכה הנכה** בפיצויים מכמה מקורות במקביל, כלומר או שיקבל תשלומים לפי חוק הנכים, או שיקבל פיצויים לפי חוק אחר. קבלת פיצוי, ולו חלקי בלבד, מאחד המקורות, מונעת גביית פיצוי מהאחר (מלבד במקרה מסוים המתואר בסעיף קטן 5) לסעיף 36(א) ויפורט בהמשך.

בעניין זה ישנה חשיבות להדגיש כי מי שנפגע בתאונת איבה אינו יכול להיות גם 'נפגע' בתאונת דרכים משום שחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים תשל"ה - 1975 קובע חד משמעית כי נפגע בפעולות איבה אינו יכול להיות נפגע גם בתאונת דרכים.

לבחירה, ממי לקבל פיצוי, ישנה משמעות חדה ביותר. משבחר נכה בתשלום פיצויים לפי חוק אחר, זכאי הוא על פי חוק הנכים לקבל את סמל הנכים, וזאת בלבד. אין הוא זכאי לזכות נוספת או טובת הנאה או כל סכום לפי חוק זה.

על פי סעיף 36 לחוק הנכים המדינה רשאית לתבוע בתביעת שיבוב כל גורם אחר שישפה (ישיב לידיה) אותה בגין תשלומים ששילמה לנכה בנסיבות בהן אותו גורם אחראי לאירוע. תביעה זו היא תביעה מיוחדת לשיפוי לפי חוק ולא תביעה נזיקית רגילה, המדינה אינה צריכה להוכיח את הנזק שנגרם לנכה אלא זכאית להחזר בגין כל סכום ששילמה לו או תשלם לו בעתיד.

ההליך הוא עניינה של המדינה אל מול המזיק / או חברת הביטוח שביטחה את המזיק או את הניזוק. השיפוי עורר מחלוקות רבות בין האחראים האחרים לבין המדינה, אך חלקו של הנכה במחלוקות אלו הוא זעיר וזניח. על הנכה חלה חובה לסייע לפיקוד תביעות במימוש זכות השיפוי של המדינה. הנכה חייב להושיט לפיקוד התביעות כל

עזרה שביקש ולסייע לאוצר המדינה בכל פעולה סבירה שיידרש לעשות; כמו כן עליו להימנע מכל פעולה שעלולה לפגוע בשיפוי המדינה. אם לא יסייע התובע למדינה במימוש זכותה לשיפוי הוא צפוי לסנקציה קשה של שילת זכויות או מקצתן בהתאם לשיקול דעתו של קצין התגמולים. סנקציה זו חמורה מאוד, ולאור תפקידו הזניח של הנכה בתביעת השיפוי, נעה בה שימוש לעיתים נדירות בלבד.

על פי סעיף קטן 5 לסעיף 36(א) יכול נכה, בנסיבות מסוימות, לבחור בקבלת פיצוי לפי חוק אחר, אך **לאחר שקיבל** זכויות לפי חוק הנכים. החוק קובע כי כל עוד לא גבתה המדינה בכל דרך שהיא, את המגיע לה בתביעת שיפוי, רשאי הנכה, **בהסכמת קצין התגמולים** להחזיר לה את ההענקה, התשלומים או התגמולים וכן את הסכום שיקבע קצין תגמולים תמורת כל יתר טובות-הנאה שקיבל מכוח חוק זה, בשל הנכות המשמשת עילה לתביעתו לפי החוק האחר, ומשולמו הסכומים האמורים תפקע זכותה של המדינה לתבוע בתביעת שיפוי כנגד המזיק, והנכה יהא זכאי לתבוע (הכוונה כנראה לקבלת פיצוי) לפי החוק האחר.

כדי לממש את זכותו זו, צריך הנכה לקבל את הסכמת קצין התגמולים למהלך. לפי מה מחליט קצין התגמולים אם לתת הסכמתו למהלך? קצין התגמולים שוקל שורה ארוכה של שיקולים, מעבר לשקילת הסיכוי לזכות בתביעה נגד המזיק וגובה הפיצוי הצפוי; כך למשל: גיל, שיעור הנכות, מצב משפחתי, הכשרה מקצועית, סיכויי שיקום, מעמד כלכלי ועוד. מערכת שיקולים זו צריכה להביא את קצין התגמולים להכרעה באם יש ליתן לנכה פיצוי קטן אך בשיעור קבוע לכל ימי חייו או שמא יש להתיר לו לנסות ולזכות בפיצוי חד-פעמי גדול יותר. כאן יכנס לגדר השיקולים של קצין התגמולים שיקול פטרנליסטי של טובת הנכה והנכות ממנה הוא סובל.

סדר הדברים בלשונו של סעיף זה מעמיד מכשלה בפני נכה חסר אמצעים, שכן תנאי למימוש תביעתו כנגד המזיק, הוא השבה מלאה של כל התשלומים בפועל שקיבל לפי חוק זה. הדבר נדון בבית המשפט אשר קבע כי אין מניעה שהסדר מתאים, לעתים עם ערבויות או התחייבויות, יאה בו כדי לקיים את הוראת הסעיף ולאפשר לנכה חסר אמצעים לתבוע לפי החוק האחר.

<p>החומר המקצועי נלקח מתוך הספר 'פגועי פעולות איבה' המדריך לנכים ולמשפחות הנספים באדיבות: רחוב בלאל 10, ת.ד. 3452 רמת גן 5213403 טלפון (רב קווי): 03-5758482, פקס: 03-5759401 www.yavetzad.co.il</p>	<p>עומר יעבץ עו"ד, רוטריין yavetzad@gmail.com</p>	<p>יעבץ ביטון משרד עו"ד</p>	<p>OY TB</p>	<p>ניתן לקבוע פגישת ייעוץ חנם במשרד זק"א בטל' 1-800-22-30-20</p>
--	---	--	---------------------	--

והפ'עס ע'ל: כדי לגרום לילדים שלנו לחשוב על האחר, עלינו פשוט לומר להם את זה

עוד למחשבה טורו של חיים ולדר

בשביל מה אנחנו צריכים חברים? למה לוקח לילדים כל כך הרבה זמן לחשוב על האחר? ואיך נוכל להרגיל את ילדינו לנתינה?

1. במופעים שאני עורך מפעם לפעם בבתי ספר אני מציג בין השאר בפני התלמידים את השאלה הבאה: "מהו הדבר שבגללו אתם רוצים ללכת לבית הספר, חוץ מהלימודים?"

התלמידים מתחילים לזרוק תשובות: "הפסקות", "משחקים", והתשובה הזוכה (בפרס) היא **"חברים"**. ואז אני שואל: **"מדוע באמת 'חברים' זה משהו שכל כך חשוב לנו?"**

התלמידים מתחילים לנסות (זה אגב מרתק לשמוע תשובות של ילדים מכיתות א-ח על עניינים שברומו של עולם. זהו מפתח ומאבק. נכנס את הבית), והתשובה כרוכה בפרס נעים, "חברים זה נעים", "לא נחמד להיות לבד", "הם יכולים לעזור לנו", "לשחק איתנו", "שלא ישעמם לנו".

אחרי עשרים תשובות, אני חוזר על השאלה ומבקש מכולם לענות לי **"תשובה ערכית יותר"**.

ואז הם עונים: "אפשר ללמוד איתם", "אנחנו יכולים לספר להם סודות", "אפשר לחלוק את הרגשות", "או חברות או מיתותא", "הם יכולים להקשיב לנו", "הם יכולים לעזור לנו בלימוד" ועוד ועוד...

דקות ארוכות חולפות ואני שוב ושוב מבקש "תשובה ערכית לשאלה מדוע אנחנו זקוקים לחברים", ולאחר מאות הצעות יענה ילד בודד את התשובה שלה ציפיתי: אנחנו צריכים חברים **"כדי לעזור להם"** או **"לעזור ולקיים בהם מצוות ואהבת לרעך כמוך"**. ולזה אני מוסיף שהדרך היחידה שילד יכול לבטא את מידותיו הטובות - זה על ידי נתינה, ולא על ידי קבלה.

2. אני תמיד מוצא את עצמי מופתע, מדוע לוקח לי כל כך הרבה זמן להוציא מהם את התשובה הערכית. אני חייב לציין שאני נותן להם אינספור רמזים, עבדים מאד. אתם אמרים לי מה חברים נותנים לכם. מה **אתם מרוויחים מהחברים, תנו לי משהו ערכי".** ועדיין הם לא מגיעים לתשובה המבוקשת, למרות שהיא נמצאת כחוט השערה מהם (והתשובה כרוכה בפרס שווה). מדוע הם לא מגיעים לירות תשובות מה **הם** מרוויחים, ולא עוצרים לרגע, גם לאור רמזי לחשוב מה החברים יכולים להרוויח מהם.

יהיו שיסבירו שילדים באופן טבעי חושבים תחילה על עצמם. ההסבר הזה מעוגן בתהליך הטבעי של התפתחות הילד שלא ניכנס אליו כרגע, אך בתקציר ניתן לומר שכל **תינוק** חווה בחודשי חייו הראשונים שלב המכונה **"שלב האשליה"**, במהלכו הוא בטוח שהוא קיסר כל יכול, ולא נברא העולם אלא בשבילו. התפישה הזו מעוגנת במציאות חייו באותה תקופה, מפני שכל פעייה רכה שלו תזניק את הוריו לספק לו מה שהוא צריך וגם מה שהוא לא צריך. אם התנהגות זו הייתה נמשכת לאורך שנים היינו מקבלים יצור אנוכי שבכלל לא אכפת לו מהסביבה, רק צרכיו הוא.

למרה האסדר, חסד כמה חודשים אחרים, במהלכו הוא בטוח שהוא קיסר כל יכול, ולא נברא העולם אלא בשבילו. התפישה הזו מעוגנת במציאות חייו באותה תקופה, מפני שכל פעייה רכה שלו תזניק את הוריו לספק לו מה שהוא צריך וגם מה שהוא לא צריך. אם התנהגות זו הייתה נמשכת לאורך שנים היינו מקבלים יצור אנוכי שבכלל לא אכפת לו מהסביבה, רק צרכיו הוא.

למרה הוא מתפתח ומתאים עצמו למציאות החיים. אז אולי הוא לא יתפוס את הוריו כמשרתים (אלא אם כן הוריו מתקשים לשמור על שלב האשליה, ויש הורים כאלה) אך עדיין חסר משהו כדי לגרום לו "לחשוב על האחר".

3. באחד המופעים שאלתי את השאלה הזו, "מדוע חברות כל כך חשובה לנו?" והילד הראשון שהצביע אמר לי: "כדי שנוכל להעניק להם. לתת להם. לקיים בהם מצוות ואהבת לרעך כמוך".

הו, כמה שהתלהבתי. "אתם יודעים", אמרתי לתלמידים, "בדרך כלל לוקח לי כמעט עשר דקות להגיע לתשובה הזו, וכאן, בפעם הראשונה מזה עשרים שנה, שהילד הראשון פשוט קם ועונה לי כעונה. תשובה. ה"י, מה אתם צוחקים, אני רוצי בזה" (לא הבנתי מדוע מאות התלמידים התגלגלו מצחוק).

"הוא היה במופע שלך לפני חודשיים", צעק מישהו, "הוא פשוט ידע את התשובה..." הפעם הבנתי והצטרפתי אל צחוקם (הוא קיבל את הפרס, ולו כניחומים על כך שצפה במופע שלי פעמיים...), אבל בדרך הביתה הבנתי שעליתי על משהו.

לפתע הבנתי שרוב בני האדם (לא רק ילדים), אם ישאלו אותם "מדוע צריכים חברים?", יענו את התשובות הרגילות, "כי נותנים לנו ועוזרים לנו ואנחנו לא לבד ויש עם מי להיות". **הם יחשבו על עצמם**, כי זה מה שרוב בני אדם עושים. חושבים על עצמם.

אבל **אחרי שאומרים להם פעם אחת**, ראה זה פלא. כבר החשיבה שלהם משתנה והם יענו את התשובה הערכית. מדוע? כי אמרו להם. גרמו להם לחשוב על **האחר**, ואחרי שהם חשבו על האחר, אין צורך להסביר להם. זה כבר היה שם. רק הורידו את האבק מהידיעה הזו ששכנה אצלם.

ובמילים אחרות: **כדי לגרום לילדים שלנו לחשוב על האחר, עלינו פשוט לומר להם את זה. לחנך אותם לזה. להרגיל אותם בזה.**

4. בילדותי היינו נוסעים באוטובוס מבית הספר לבית. אני לא זוכר מצב כזה בו ילדים לא קמו לזקנים. זה היה כל כך ברור, שבכלל לא עשה מזה עסק. בשנים האחרונות אני מקבל יותר מדי תלונות על ילדים שפשוט משכינים לשבת, לא עשה מי יבוא או תבוא מולם. יש כאלה שפשוט יתעלמו, ויש שמעירים להם ואז פותחים פה גדול של חוצפה נוראה.

אין ספק שהדור שלנו, דור השפע, הביא אתו את הבעיות שלו.

דור הילדים של היום הוא בפירוש חומרני יותר. חלק מזה אינו באשמתנו, המציאות היא זו שהשתנתה. בעולם של היום יש יותר **חומרים** זמינים ובני השגה מאשר בעולם של לפני 40 שנה.

עולם חומרני יוצר דור חומרני יותר. **"חז"ל** לימדונו: "יש לו מנה, רוצה מאתיים".

כאשר מחנכים ומרגילים ילד לאיפוק, לאי כניעה לסיפוקים מידיים ולהתחשבות בסביבה, קרי אביו, אמו, מוריו, אחיו, אחיותיו, אנשים זקנים, חברים וכד', אנחנו נקבל ילד עם מידות טובות יותר. ילד שחושב לא רק על עצמו אלא גם על זולתו.

5. וכעת לכיוון המעשי: איך עושים זאת בפועל. כיצד מחנכים ילד לנתינה ולא רק לבקשה לחשוב על האחר ולא רק על עצמו, לשתף, או במילה שמתמיד השתמשנו בה בתור ילדים: "לכבד". פשוט להרגיל כל ילד מאז גיל שנתיים "לכבד". להפריש משלו. לעשות את זה כמו הדבר הכי טבעי בעולם. יש חבילת ופליס? בוא נשאיר משהו לשכנים?

שולחים את הילד עם פרי? אז שולחים עוד פרי "בשביל חבר".

מרגילים ילד להתחשב לצדקה, ומסבירים להם שזה טוב **לאחר**, ובכלל, להפוך את "האחר" לעניין שלנו. של הילד. שיהיה אכפת לו מהאחר. שיתרגל לחשוב עליו.

בבתים של חסד, זה כל כך ברור שזה נבנה אצל כל ילד בתוך התבנית של הראש. ברור לו שמכינים אוכל למשפחת אחרות, ותורמים בגדים למשפחות אחרות, וממביאים כסף למשפחות אחרות. מה שצריך לעשות זה להפוך את הבתים שלנו ל"בתים של חסד" על ידי מתן עידוד ותמיכה לכל נתינה מצד ילד לאחיו / לחבר / לשכן. הילד יזהה את זה כמשהו שמציב אותו במקום טוב וצדיק וחיובי, הוא ירצה להיות שם, הוא יתרגל להיות שם.

6. אני רוצה לסיים בדיבור על "חדוות הנתינה". איננו מדברים על פזרנים (למרות שמרן הגרא"ל שטיינמן צוק"ל טען לי באדיקות ש"זו לא עבירה גדולה לתת יותר מחומש..."). אני מדבר על נתינה פשוטה, ברוחב לב, כזו שמשמחת את המקבל אך משמחת לא פחות את הנותן.

כשאני חושב על כך, ייתכן שהדרך להביא לחדווה כזו היא סוג של תחושת שלמות פנימית.

רמז על כך ניתן למצוא בדברי משה אל הקב"ה (במדבר ו"א, י"ב): **"האנכי הריתי את כל העם הזה, אם אנכי ילדתיהו, כי תאמר אלי שהינני בחיך, כאשר ישא אנכי את היונק..."**

בני ישראל, כל תאורת כל האנוש שעברו, נוהגים ככפוי טובה ברמה טובה שלא ניתן להבין. משה מבין שאנשים שגדלו כעבדים, גם אם ימלכו, עדיין יהיו בתוך תוכם התחושות הבסיסיות של העבד: תחושה של "כל אדם לעצמו" ועלי לדאוג לעצמי, כי אם לא, מי ידאג לי". הביטוי "עבד כי ימלוך" מתייחס בדיוק לנקודה זו: אנשים שהתעשרו או הגיעו לגדולה, עדיין לא מסוגלים להשתחרר מ"העבד" שבתוכם.

7. לא צריך להיות מלך בשביל לא להרגיש עבד. לא צריך להיות עשיר בשביל לא להרגיש עני ואביון. אלה הם דברים שבנפש. דברים שמתעצבים מימי הילדות.

ילד אינו צריך כסף או חפצים. ילד צריך אהבה וכבוד והערכה ויציבות, אכפתיות, נוכחות הורית, גבולות ומסכיות. כשהוא מקבל אותם יחד עם חינוך להיטיב, הוא לא יהיה לעולם "עבד", הוא לא יהיה לעולם "עני", הוא יהיה ילד עשיר השמח בחלקו.

אם כן, הדרך לגרום לילדים שלנו להיות טובים ומיטיבים עוברת דרך המסלול הבא:

1. שיהיה להם טוב (וזה לא בעולה כסף).

2. ללמדם את חדוות הנתינה, בעיקר דרך דוגמא אישית.

3. להרגילים פיזית בנתינה מאז שחר ילדותם.

4. לחבר אצלם את הנתינה עם שבת, כבוד ושמחה.

050-412-4068

